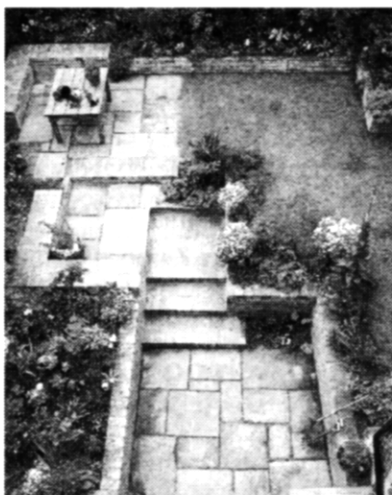

Plánovanie záhrady

Plánování zahrady – praktická ilustrovaná příručka (z anglického originálu: **Pocket Encyklopédia – Garden Planning** z vydavateľstva Dorling Kindersley Book preložila E. Pekárková a Z. Podhajská), vyšlo vo vydavateľstve Slovart, Praha, 1997, 223 strán.

Zmena životného štýlu v postkomunistických krajinách prináša zo sebou aj nevyhnutnú zmenu v chápaní funkcie záhrady. Známe záhradkárске osady, kde záhrada je často malým neestetickým priestorom, určeným na pestovanie ovocia a zeleniny a odkladanie prebytočných vecí, dnes už nevyhovujú. Najmä mladá generácia chce využívať záhradu ako rozšírené bývanie, na spoločenské stretnutia, oddych po náročnej práci alebo na realizáciu ušľachtilých koníčkov. Nová publikácia z vydavateľstva Slovart predkladá čitateľom moderné poznatky o praktickom plánovaní a zakladaní záhrad tak, aby uspokojovali nielen žalúdok, ale predovšetkým myseľ a srdce. Kniha je vlastne skrátenou verziou publikácie "Všetko o záhrade" autora Johna Brookesa, vydané v slovenskom preklade r. 1993 a 1994 vo vydavateľstve Fortuna Print.

Čitateľ prejde malou školou záhradnej architektúry – päť kapitol knihy ponúka stručný prehľad záhradných slohov, rady na vytvorenie základnej štruktúry záhrady, výber a výsadbu rastlín a nakoniec ich stručný zoznam so základnými charakteristikami.

Prvá kapitola oboznamuje s historickými, ale aj súčasnými záhradnými slohmi, ktoré môžu ovplyvniť predstavu o vzhľade budúcej záhrady. Výber záhradného slohu by mal byť podmienený prírodnými podmienkami, veľkosťou, orientáciou pozemku a požadovanými funkciami. Sloh záhrady môže vychádzať z národných zvykov a tradícií, resp. typu okolitého prostredia. Nájde tu konkrétne príklady, napr. taliansku, americkú, anglickú záhradu, ale aj mestskú, vidiecku, lesnú a pod. Najmä pri uplatňovaní národných štýlov však treba citlivo uvažovať o prirodzenosti zvoleného typu záhrady v konkrétnom širšom priestore. Nájde tu aj príklady špecifických riešení – záhradu s výhľadom, zeleninovú záhradu, záhradu na streche, dokonca aj záhradu na dvoch podlažiach alebo podúrovňovú záhradu.

Témou druhej kapitoly je vypracovanie plánu (projektu) záhrady. Obsahuje aj praktické rady, napr. návod ako jednoducho zistiť svahovitosť pozemku. Ďalším krokom pri tvorbe plánu je výber modelu štruktúry záhrady (napr. statický formálny alebo s uplatnením dynamických kriviek), základný výber tvarov, textúr a farebnosti budúcej výsadby a zakomponovanie výhľadov. Jednotlivé fázy tvorby plánu sú prehľadne vysvetlené a nechýbajú ani grafické a obrazové ukážky. Záverečnou fázou je vyčlenenie funkčných zón (napr. na hranie detí, posedenie) a vyznačenie plôch výsadiel, spevnených plôch a všetkých ostatných prvkov do plánu. Fotodokumentácia príkladu postupnej realizácie

plánu malej mestskej záhrady v závere kapitoly je veľmi názorná.

V tretej kapitole – Vytvorenie štruktúry záhrady – nájdeme návod na vytvorenie základnej kostry z pevných materiálov (plotov, schodov, múrikov, dlažby, pergol a pod.). Podrobne opisuje stavby jednotlivých prvkov aj s pripojenými nákresmi, príkladmi rôznych materiálov a radami, ktoré kedy použiť (napr. drevo, kameň, betón). Nechýbajú ani návody na stavbu vodných prvkov (bazénov), krbov, pieskovísk, ale aj na použitie mobilnej zelene, záhradného nábytku, plastík a záhradného osvetlenia.

Obsahom štvrtej kapitoly – Rastliny a výsadba – je záverečná fáza tvorby záhrady – výber rastlín a výsadba. Obsahuje veľa dôležitých rád pre amatérskeho záhradníka (napr. ako predpokladať zmeny výsadby počas roka a dlhoročného vývoja, ako sa orientovať v latinských názvoch rastlín a ich kultivarov). Sú tu informácie o výbere a kombinácii rastlín podľa tvaru, farby, textúry, podľa toho, či chce majiteľ záhrady vytvoriť vertikálnu alebo pôdopokryvnú výsadbu, o typoch výsadby s vyhranenými ekologickými nárokmi, napr. do tieňa, vodných a mokraďových stanovišť alebo so špeciálnou funkciou (aromatické, okrasné zeleninové výsadby a pod).

Pri výbere konkrétnych druhov rastlín pomôže Poradca pre výber rastlín – piata a posledná kapitola knihy. Čitateľ sa môže orientovať podľa latinských a českých (pre slovenského čitateľa menej použiteľných) názvov. Najpoužívanejšie druhy rastlín sú zoradené do skupín podľa nárokov na prostredie (napr. rastliny do suchého tieňa, chladných suchých stanovišť) alebo špecifických funkčných požiadaviek (napr. rastliny s nápadnou farebnosťou listov, dekoratívne v zime, podľa farby kvitnutia, architektonické rastliny). Pri každom druhu, resp. kultivare, sú uvedené jeho ekologické nároky a fyziognomická charakteristika. Aktuálny trend v záhradnej architektúre – návrat k prirodzenejšiemu životnému prostrediu – odráža vyčlenenie netradičných skupín – plané rastliny, aromatické a korenisté rastliny, rastliny pre vidiecke záhrady. Určitou dezorientáciou je graficky nevyrazne rozlíšená hierarchia členenia a nelogické miešanie skupín rastlín (napr. plané rastliny, listnaté stromy, ihličnany, živé ploty, kry).

Hodnota publikácie spočíva hlavne v jej komplexnosti a systémovosti, ale aj v mnohých praktických radách a nákresoch, bez ktorých sa tvorca záhrady nezaobíde. Množstvo farebných príkladov záhradných plánov, ako aj názorných fotografií poskytujú inšpirácie na vytvorenie praktického, esteticky a biologicky hodnotného životného prostredia v malom. Možno by však bolo lepšie, keby bola vyšla ďalšia reedícia pôvodnej – obsažnejšej publikácie Všetko o záhrade (autormi slovenského prekladu sú záhradní architekti), zrejme tu však zohrala svoju rolu cenová dostupnosť skrátenej verzie. Pri súčasnej vysokej ponuke záhradníckych potrieb a nízkej úrovni informácií o tom, ako ich použiť, by kniha tohto typu nemala chýbať v knižnici ani jedného majiteľa záhrady.

Dagmar Štefunková

Život na Dunaji v obrazoch

Peter Áč: **Dunaj (rieka života)**. Vydalo vydavateľstvo SLOVART Bratislava, 1997. Farebné fotografie, 136 strán, odporúčaná cena 249,- Sk.

Obrazová publikácia renomovaného slovenského fotografa odhaľuje krásy starého a nového Dunaja, ramennej sústavy i priesakového kanála. Je súčasne svedkom premien Dunaja po zásahu človeka, čo mohlo mať podstatne horšie dôsledky, ak by sa nepodarilo upraviť pôvodný projekt, ktorý bol voči dunajskej prírode macošský. Pod sústavným tlakom prírodovedcov profesionálov, ale aj amatérov – ochrancov prírody, podarilo sa presadiť do pôvodných projektov také zmeny, ktoré priblížili vodné dielo Gabčíkovo bližšie k prírode. Dodatočne projektovaná hať pri Dobrohošti umožňuje simulovať systém umelých záplav v ramennej sústave, ktoré v nej udržiavajú a obnovujú život.

V procese poľudšťovania a ekologizovania vodného diela na Dunaji sa poľudšťovali aj tvrdí technokrati, ktorí v šesťdesiatych rokoch, keď sa rodili

projekty, nechceli o ekologických hľadiskách ani počuť. Neskôr sa začali prikláňať k snahe ekológov vypracovať projekt, ktorý by dal možnosť posúdiť, ako bude technicky do detailov vypracované vodné dielo pôsobiť na krajinu, aké zmeny v nej vyvolá a ako bude krajina spätne pôsobiť naň. Spoločné úsilie prírodovedcov a vodohospodárov vlá-

da v šesťdesiatych rokoch nevypočula a po desaťročnej prestávke vznikol veľkoexperiment s výsledkami neznámymi, ktorý sa stal predmetom nemalých, často aj zbytočných sporov. Zmenil sa aj Július Binder, s ktorým som často mával výmeny názorov. V úvode knihy Dunaj (rieka života) píše: *Ak je človek proti prírode, potom je aj sám proti sebe*. Nechcem si robiť zásluhy, ale aj spory pri procese prípravy a výstavby vodného diela Gabčíkovo trochu zmenili jedného z jeho najväčších protagonistov.

Kniha je zostavená veľmi citlivo. Zo 136 strán je len 10 strán textu. Ostatnú časť tvoria farebné obrázky, kvalitné po stránke prírodovednej, ako aj umeleckej. Výstižné a nápadité zábery približujú život nad i pod vodou, ale aj pri vode, na brehoch. Človek a výsledky jeho činnosti sa objavujú len sporadicky, aby zarámovali obraz prírody.

Publikácia je kvalitne zostavená i vytlačená. Anglický preklad sprievodného textu i textov pod obrázkami z nej urobili reprezentačný suvení. Zaslúžila by si, aby sa k nej dostali nie iba odborníci, ale aj početní návštevníci gabčíkovskej vodnej nádrže, ktorých tam usilovne vozíme.

Milan Ružička

